

DIPLOMATŲ LOZORAIČIŲ METŲ MINĖJIMO 2024 METAIS PLANO AIŠKINAMOJI PAŽYMA

Lozoraičių giminė apima net dvi nusipelnusių Lietuvos valstybei šeimų – Lozoraičių ir Matulaičių – atšakas. Abi šios šeimos nuo tautinio atgimimo pradžios XIX a. aktyviai dalyvavo lietuvių visuomenės gyvenime, vėliau – valstybės kūrimo darbe. Iš tėvo pusės yra žymus pirmasis lietuvių advokatas Motiejus Lozoraitis (1866–1907), bendradarbiavęs su tautinį atgimimą skatinusia periodine spauda; motinos Vincentos Matulaitytės-Lozoraitienės (1896–1987) giminėje būta knygnešių ir mokytojų. Abiejų giminių šaknys – Suvalkijoje.

Visi trys Lozoraičiai įvairiais savo gyvenimo etapais atstovavo Lietuvai Vašingtone, Romoje, prie Šventojo Sosto. Stasys Lozoraitis (tėvas, pagal tradiciją vadinamas senjoru, arba vyresniuoju Lozoraičiu), valstybės tarnybą pradėjo eiti 1918 m. pabaigoje, vos baigęs gimnaziją; diplomatinės karjeros pradžioje dirbo Berlyne, 1929–1932 m. – Lietuvos pasiuntinybėje prie Šventojo Sosto. 1934–1939 m. buvo Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministras, 1939–1940 m. – nepaprastasis pasiuntinys ir įgaliotasis ministras Italijoje. Artėjant sovietų okupacijai, tuometinis užsienio reikalų ministras Juozas Urbšys 1940 m. birželį Lietuvos pasiuntinybės išsiųsta telegrama S. Lozoraitį paskyrė naujos institucijos – užsienyje likusios Lietuvos diplomatinės tarnybos (LDT) šefu, aukščiausiu teisėtu Lietuvos valstybės pareigūnu. LDT šefo veikla apėmė dvi pagrindines sritis: Lietuvos valstybingumo atkūrimą ir tolesnį Lietuvos bei jos piliečių teisių ir interesų gynimą. Antanas Smetona 1940 m. pasirašė Kybartų aktus ir Stasį Lozoraitį paskyrė Ministru pirmininku, pavaduojančiu Prezidentą. Šias pareigas vyresnysis Lozoraitis ėjo iki pat mirties 1983 m. gruodžio 2 dieną.

Stasys Lozoraitis (sūnus, jaunis (angl. *junior*), arba jaunesnysis Lozoraitis) 1970 m. pradėjo dirbti Lietuvos atstovu prie Šventojo Sosto, 1983–1991 m. buvo Lietuvos pasiuntinybės patarėjas Vašingtone, 1991–1993 m. – pirmasis Lietuvos ambasadorius Jungtinėse Amerikos Valstijose, vėliau – ambasadorius Italijoje. 1993 m. dalyvavo Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose kaip Vilties prezidentas.

Kazys Lozoraitis nuo 1960 m. dirbo Lietuvos atstovybėje Italijoje, 1985–1992 m. buvo Lietuvos atstovybės prie Šventojo Sosto kanceliarijos vedėjas, vėliau – ambasadorius prie Šventojo Sosto, ambasadorius prie Maltos ordino. Be to, padėjo ruošti Italijos radijo laidas lietuvių kalba, dirbo Vatikano radijo lietuvių redakcijoje.

Tėvo ir abiejų sūnų diplomatinė, politinė ir visuomeninė veikla yra tarsi Lietuvos diplomatinio atstovavimo pasaulyje nutiestas tiltas – iš prieškarinės Lietuvos kranto, per audringus tremtyje 50 metų dirbusios Lietuvos diplomatinės tarnybos vandenį, į pagaliau Nepriklausomybę atkūrusios Lietuvos gyvenimą.
